Sonja Pungertnik

MISLIŠ RESNO?

Mohorjeva
Celovec

Sonja Pungertnik

Misliš resno?

Sonja Pungertnik

Misliš resno?

Ljubezen v odtenku drugačnosti

Roman

Mohorjeva
Celovec

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-93-311.2

PUNGERTNIK, Sonja, 1972-
Misliš resno? : ljubezen v odtenku drugačnosti : roman / Sonja Pungertnik. - 1. izd. - V Celovcu : Mohorjeva družba, 2021

ISBN 978-3-7086-1165-5
COBISS.SI-ID 53013507

Bundesministerium
Bildung, Wissenschaft
und Forschung

Sonja Pungertnik: Misliš resno? Ljubezen v odtenku drugačnosti
Roman

Lektoriral: Stanislav M. Maršič
Urednik: Hanzi Filipič
Oblikovanje ovitka: ilab crossmedia (sliki na naslovnici: Shutterstock/pzRomashka in pa Pexels/Anna Shvets)

© 2021, Mohorjeva založba, Celovec–Ljubljana–Dunaj

Izdala, založila in tiskala Mohorjeva družba v Celovcu 2021
Za družbo: Karl Hren in Franz Kelih

1. izdaja: 2021
Naklada: 500 izvodov
Cena: 22,00 €

ISBN 978-3-7086-1165-5

Izid knjige je podprlo Avstrijsko zvezno ministrstvo za izobraževanje, znanost in raziskovanje.

Vse pravice pridržane. Brez soglasja založbe je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, s fotokopiranjem, tiskanjem ali s shranitvijo v elektronski obliki.

Na pragu mladosti

Z mešanimi občutki je Sara še zadnjič prestopila prag osnovne šole, ki jo je obiskovala devet let. Na ta leta jo je vezalo veliko lepih pa tudi veliko grenkih spominov. Ni ji bilo ravno lahko. Vsa ta leta je nosila breme izpostavljenosti zaradi svoje drugačnosti. Večkrat se je počutila kot nekakšna šolska maskota, s katero so se hvalili povsod, kjer je bilo le mogoče. Da imajo v razredu učenko, ki ne vidi, so povedali vsakomur, kdor jih je le hotel poslušati. Zaradi pomoči, ki sta ji jo nudili, sta dve učiteljici prejeli priznanje, ravnatelj pa je na vsaki prireditvi omenil, da so šola, ki je prijazna do otrok s posebnimi potrebami, saj imajo slepo učenko. Takšna pozornost ji je v nižjih razredih godila. Z leti pa ji je vse to začelo presedati. Še posebej zato, ker so ji bili sošolci nevoščljivi in so jo zato označili za privilegiranko. Pa tudi sicer tega ni marala. V resnici se ji ni zdelo, da je tako zelo drugačna od drugih, da bi morali to nenehno poudarjati.

Hudo krivična pa bi bila, ko jim ne bi priznala, da so ji res veliko pomagali. Prilagajali so ji učno gradivo, ji posebej razlagali težjo snov ter izdelovali učne pripomočke, ki so ji bili v pomoč pri učenju. Posamezniki so se celo naučili njene pisave – brajice. Nekaterim učiteljem bo vse življenje hvaležna, še zlasti tistim, ki so jo razumeli, ko je bila v stiski. Žal takih trenutkov

ni bilo malo. Otroci so si jo radi privoščili. Skrivali so ji šolske potrebščine, se ji postavljali na pot, ji nastavili kakšno oviro in skrivaj opazovali, kako se je mučila z njo. Zanje je bilo to seveda igra, zanjo pa vse kaj drugega. Mnogo juter je doma jokala in prosila mamo in očeta, da bi lahko ostala doma. Pa ne da se ne bi marala učiti. Pouk je imela zelo rada. V stisko so jo spravljali odmori in druge dejavnosti zunaj razreda. Hrup in šolski živžav sta ji povzročala tesnobo. Na živce ji je šlo, da je bila pri malici in na šolskih izletih odvisna od pomoči spremljevalca ali sošolcev, ki te vloge niso vedno radi sprejeli. V glavnem odmoru in v podaljšanem bivanju je bila pogosto sama. V igro je otroci niso vabili, saj ni bila ena tistih, ki bi lahko pripomogla k zmagi ekipe. A v vseh teh letih je bilo tudi marsikaj lepega. Predvsem v zadnjih letih je spletla nekaj prijateljstev, zaradi katerih je življenje postalo pisano. Dosegla je nekaj pomembnih uspehov na šolskih tekmovanjih ter se dobro razumela z mnogo učitelji. Celo prvo zaljubljenost je doživela. Ob spominu na Primoža ji je obraz spreletel droben smehljaj. Za zidovi šole, ki jo je zdaj zapuščala za vedno, je končno dosegla svoj prvi življenjski uspeh. V šolski torbi ima spričevalo z ocenami, ki ji omogočajo vpis na gimnazijo. Več od tega si ne more želeti.

Počitnice so hitro minevale. Sara je večino časa preživela doma. Osnovnošolske prijateljice so se porazgubile, bratova družba pa tudi ni bila primerna zanjo. Jernej je bil dve leti starejši od nje in se je večinoma družil s fanti. Tako ji ni preostalo nič drugega, kot da sama poskrbi za svojo zabavo. Njeno največje veselje je bilo branje. Ure in ure je presedela na klopi na balkonu, njeni prsti pa so neutrudno drseli sem in tja po papirju, posejanem z drobnimi izboklinicami, in sestavljali besedo za besedo, stavek za stavkom … Še dobro, da si je Francoz Louis Braille izmislil pisavo, ki jo danes lahko berejo slepi po

vsem svetu. Včasih si je nadela na glavo slušalke in se prepustila glasu, ki je knjige prebiral namesto nje. Po telefonu in družabnih omrežjih je veliko klepetala s svojimi prijatelji, ki jih je spoznala na različnih delavnicah, taborih in srečanjih, posebej organiziranih za ljudi z okvaro vida.

Tudi starša sta se trudila, da bi hčeri polepšala počitnice. Z mamo sta veliko časa preživeli skupaj ob opravljanju gospodinjskih opravil. Sara je bila vesela, kadar ji je mama zaupala pripravo kosila ali jo učila kakšne druge spretnosti. Večkrat so se odpeljali na izlet, ob večerih so igrali družabne igre, nedelje pa so izkoristili za obiske pri sorodnikih in znancih. Šolo in druge skrbi so pustili ob strani – toda le na videz, saj so se vsak po svoje bojevali s strahom pred novimi izzivi.

V drugi polovici avgusta so se začele resne priprave na gimnazijo. Iz posebne knjižnice za slepe in slabovidne so pripeljali celo goro zvočnih in brajevih učbenikov za prvi letnik ter jih razvrstili po posebej za ta namen pripravljenih policah v Sarini sobi. Vsak dan sta z očetom skupaj prehodila poslopje gimnazije, da bi ga nova dijakinja čim bolje poznala in se v njem samostojno gibala. Veliko lažje bi bilo, če bi Sara v roke vzela belo palico. A o tem ni hotela nič slišati. Da bo že šlo brez nje, se je izgovarjala, ko sta ji starša prigovarjala, naj si pomaga z njo. Dobro je vedela, da sama sebi laže. Jasno ji je bilo, da tu ne bo tako, kot je bilo na osnovni šoli, kjer je še lahko shajala brez nje. V prazni gimnazijski stavbi ni bilo težav. Misel na to, kaj bo, ko se bo po hodnikih trlo dijakov, pa je tlačila v ozadje.

Z nekaj sprehodi po šoli je spoznala domala celotno stavbo in se na pamet naučila številke posameznih učilnic, saj so bile le-te natisnjene tako, da jih s prsti ni bilo mogoče čutiti. Pot od doma do gimnazije sta z očetom zaenkrat pustila ob strani, da ne bi bilo vsega preveč. Za začetek jo bo do šole spremljal Jer-

nej. Ekonomska šola, ki jo obiskuje brat, je namreč čisto blizu. Tako vsaj s tem ne bo imela skrbi.

Zadnji teden počitnic se je udeležila nadaljevalnega računalniškega tečaja, da bi izpopolnila znanje, ki ga je pridobila že v osnovni šoli. Pri učenju bo uporabljala prilagojeno računalniško opremo. To sta poseben brajev zaslon in govoreči bralnik zaslona. Tako naj bi bilo vse pripravljeno.

Več kot le srednješolske skrbi

Tisti večer pred prvim šolskim dnem Sara ni mogla zaspati. Nemirno se je premetavala v postelji in si poskušala naslikati prvi šolski dan. Jo bodo sošolci sprejeli? Jo bodo učitelji razumeli? Kako naj jim sploh razloži, kako je z njo? Naj kar preprosto reče, da je slepa? Ne, tega pa že ne more. Beseda slep je tako grozna. Ne mara je. Kaj pa, ko bi bila raje kar tiho? Bodo že sami opazili. Da, tako bo naredila. Saj vendar ne more kar glasno povedati, da je drugačna od njih, če pa tega niti sama ne verjame. Že ob misli na to, da bi morala izreči besedo slep, jo je zabolelo pri srcu. Kar sami naj ugotovijo. Tako ji vsaj ne bo treba ničesar razlagati. Kaj pa, če zaradi tega ne bo hotel nihče postati njen prijatelj? Kaj, če jo bodo zafrkavali in s prstom kazali za njo? Kako naj potem sploh hodi v to šolo? Če se bo to zgodilo, se bo izpisala in sploh ne bo nadaljevala šolanja. Na misel ji je prišlo, da sploh ne ve, kako bo jutri prišla do matične učilnice. Saj ne more hoditi kar brez palice in se zaletavati. Potem šele jo bodo zafrkavali. Bele palice pa tudi ne more vzeti v roko. Uporabljati jo sicer zna, tega so jo naučili učitelji, posebej usposobljeni za tovrstno učenje. Toda palica je vendar zunanje znamenje, po katerem bodo vsi takoj opazili njeno drugačnost. Saj to je še hujše, kot če bi morala o svojem stanju sama povedati razredu. Tako bi vsaj vedeli samo sošolci. Če pa razpre belo palico, bo vedela cela šola.

Te misli so jo povsem potrle. Z odejo se je pokrila čez glavo in glasno zahlipala.

„Zakaj? Zakaj? Kaj sem naredila, da moram vse to prenašati? Zakaj ravno jaz? Kdo je kriv za to?“

Spomnila se je, da ji je njen zlati boter Peter nekoč dejal, naj moli, ko ji bo hudo. Poskusila je, pa ni šlo. Bolečina je bila glasnejša in domišljija je slikala vedno nove prizore.

Ko se je nekoliko umirila, je vstala in tiho odšla k omari, kjer je imela spravljeno belo palico. Previdno jo je vzela iz skrivališča in jo vtaknila v že pripravljeno šolsko torbo, ki je čakala na stolu poleg pisalne mize.

„Za vsak primer,“ je pomislila. Saj ne, da bi jo uporabljala, samo tako, za vsak primer.

Potem ji je nekoliko odleglo. Legla je nazaj v posteljo in počasi zaprla objokane oči.

Marjeta si je za prvi šolski dan vzela dopust. Zjutraj je želela pospremiti od doma oba otroka. S Saro bi najraje šla kar v šolo. A nekaj ji je govorilo, da tega ne sme storiti. Boljše bo, da srednješolka pride v spremstvu svojega brata kot pa v spremstvu svoje mame. Ni želela, da bi bila njena hči videti nebogljena. Vedela je, da tudi Sara ne bi hotela, da gre z njo. To so pač mladostna leta, občutljiva kot najkrhkejši kristal.

Pripravila jima je zajtrk, ki pa se ga Sara ni niti dotaknila. Iz svoje sobe je prišla šele tik pred tem, ko je bilo treba oditi. Mama ju je z avtomobilom zapeljala do gimnazije. Zaželela jima je lep prvi šolski dan, nato pa skozi solze opazovala, kako sta se izgubila v množici.

Bolj ko sta se bližala šolskemu poslopju, bolj je Sara zadrževala korak. Kot bi hotela še malo zadržati trenutek, ko bo morala pot od vhoda do učilnice nadaljevati sama. To, da brez

palice ne bo šlo, ji je bilo zdaj že jasno. Vse bi dala, da bi jo kdo rešil te more.

Pod nogami je začutila stopnice in nato znane tlakovce, ki so ji govorili, da sta prispela. Pričakovala je, da se bo Jernej ustavil pred šolo, kot so bili dogovorjeni. Toda glej, stopal je kar naprej! Je pozabil na dogovor? Zaigralo ji je srce. Šla sta dalje po stopnišču navzgor, proti učilnici. Zadrževala je sapo, da ga ja ne bi spomnila, da to pot že obvlada. Ni namreč vedela, da je Jernej samo izvedel mamino naročilo.

„Drži se, sestrica!“ ji je rekel, ko sta prišla do razreda. Pri tem jo je bratovsko udaril po rami in hitro odšel.

Zdaj je bila Sara zares sama. Toda bila je že pri vratih učilnice, palica pa je še vedno počivala v torbi. Bo že nekako našla prosto mesto, saj je ravno zato prišla bolj zgodaj, da v učilnici še ne bi bilo vse zasedeno.

Res je bila skoraj prazna. Hitro je izkoristila priložnost in naredila dva koraka od vrat, kjer je že zatipala klop. Ker so glasovi prihajali iz zadnjega dela učilnice, je sklepala, da tu še nihče ne sedi. Plašno je potipala po klopi, in ko je ugotovila, da je prazna, je hitro sedla. Zazdelo se ji je, da so glasovi nekoliko potihnili. Ali gledajo njo? Zadržala je dih. Toda glasovi so spet postali glasnejši in to jo je pomirilo. V učilnico so začeli prihajati še drugi dijaki. Ob njihovih pozdravih se je spomnila, da je zaradi stiske ob prihodu sploh pozabila pozdraviti. Kaj, če si bodo mislili, da je važna? Napako je poskušala popraviti tako, da je prijazno odzdravila vsakomur, ki je pozdravil. Ni bilo pravega živžava, saj se med seboj še niso poznali in so zato izmenjali le sem in tja kakšno besedo. To je Sari pomagalo, da se ni počutila tako osamljeno.

„Je tukaj še prosto?“ je vprašal dekliški glas.

Sara se je zdrznila. Je bilo vprašanje namenjeno njej? Kje je

to tukaj? Misli stol na njeni levi? Na desni tako ni več nobenega stola, saj je ona sedla na prvega pri vratih. Kaj naj naredi? Treba se je odločiti. Narahlo je prikimala in se pri tem poskušala prijazno nasmehniti v smeri, od koder je prihajal glas. Glasno ni upala odgovoriti, saj sploh ni vedela, ali je bilo vprašanje res namenjeno njej.

Olajšano je ugotovila, da je naredila prav. Slišala je, kako se je premaknil stol na njeni levi in kako je nekdo položil nekaj, verjetno torbo, na klop.

„Živijo! Jaz sem Klementina," je pozdravilo dekle.

„Jaz pa Sara," je odgovorila in pri tem narahlo sprožila desnico.

Ni namreč vedela, ali se želi Klementina rokovati ali ne. Začutila je drobno toplo Klementinino dlan. Najraje bi jo bila kar obdržala v svoji, tako se je razveselila svojega novega znanstva. Čisto sama pa le ni več.

„Kaj pa ti nosiš s seboj, da imaš tako veliko torbo?" je vprašala Klementina.

Uf, je pomislila Sara, smo že tam. Kaj naj odgovori? Naj po pravici pove, da ima s seboj prenosni računalnik in prenosni brajev zaslon? Potem bo sošolka gotovo vrtala dalje, in morala ji bo povedati, da ne vidi.

Ja, jo je prešinilo, da ne vidi, ne pa, da je slepa. Tako mora reči, ja. To se sliši čisto drugače.

Sara je ravno hotela odpreti usta, da bi odgovorila na vprašanje, ko so se vrata zaprla in v razredu je nastala tišina. Torej je prišel profesor. Ali pa profesorica?

Glas, ki je prišel do njenih ušes, je bil ženski.

„Ime mi je Katarina," se je predstavila. „Sem vaša razredničarka, sicer pa profesorica slovenskega jezika."

Po nekakšnem uvodu, ki je pomenil bolj formalnost, je dejala: „Imeli boste slepo sošolko."

Sara se je zdrznila. O njej govori. Začutila je, kako ji je rdečica zalila obraz.

„Upam," je nadaljevala profesorica, „da jo boste lepo sprejeli in ji pomagali."

Izgovarjajoč te besede se je počasi bližala Sari.

„Bi lahko vstala in se predstavila, da te bodo vsi spoznali?" je dejala, ko je prišla do nje.

Skočila je pokonci in komaj izdavila: „Sem Sara Majcen."

Ni vedela, kaj naj še pove, zato je obstala na mestu in čakala, kaj bo. Počutila se je kot na zatožni klopi. V razredu je nastala popolna tišina in na sebi je čutila vseh trideset parov oči. Zdelo se ji je, da jo bodo ti pogledi prebodli. Tistih nekaj trenutkov se ji je zdelo cela večnost.

Končno je profesorica nadaljevala: „Sara bo pri pouku uporabljala posebne pripomočke, ki pa so zelo občutljivi in dragoceni. Zato vas prosim, da se jih ne dotikate. Ob prvi priložnosti jo bomo prosili, da nam jih sama predstavi."

Po profesoričinih oddaljujočih se korakih je Sara sklepala, da lahko sede.

Končno. Počutila se je tako utrujeno, kot bi opravila težko delo. Kljub temu pa jo je preplavilo nekakšno olajšanje. Tako se je bala tega trenutka, zdaj pa je uvidela, da jo je prav ta predstavitev razbremenila. Zdaj jo sošolci poznajo in bodo vedeli, da jih ne more videti. Morda ji bodo tudi pomagali, če jih bo prosila. Poskušala se je zbrati in spremljati predstavitve še drugih sošolcev. Po glasovih je spoznala, da so skoraj sama dekleta. Samo sem in tja je bilo slišati fantovski glas.

Zvonec je naznanil konec ure.

Sara se je zdrznila. Kaj pa zdaj? Kam mora iti?

„Prihodnjo uro imate matematiko. Učilnica številka 13," je profesoričin glas preglasil ropotanje premikajočih se stolov.

Pobrskala je po spominu. Aha, učilnica številka 13 je na drugem koncu hodnika. Kako bo prišla do tja? Zdaj ji ne preostane nič drugega, kot da potegne iz torbe palico. S tresočo roko jo je razprla. Nenadoma se ji je zazdela grozno dolga, čeprav ji je segala le do podpazduhe, kot je za takšno palico običajno. Počasi jo je iztegnila predse in potipala z njo po parketu. Obrnila se je v smeri vrat, od koder je prihajal hrup s hodnika.

Že je hotela narediti prve korake, ko jo je nekdo ogovoril: „Če hočeš, lahko greva skupaj."

Je to Klementina? Ni bila čisto prepričana. Da je vprašanje namenjeno njej, pa ni dvomila. Saj drugi ne potrebujejo pomoči. Naj bo kdorkoli – da le ima koga ob sebi.

„Prosim!" je veselo odgovorila in že hotela zložiti palico.

„Kar imej palico, se vsaj ne bodo zaletavali v naju," se je namesto nje odločila sošolka.

Ubogala je, čeprav nerada. Mislila pa si je: Lahko je govoriti njej!

Prijela se je za komolec ponujene roke in skupaj sta odšli iz učilnice.

„Mislim, da morava desno," je rekla, ko je sošolka hotela levo.

„Kako pa veš?" se je ta začudila.

„Zadnje dni sem večkrat prišla sem, da sem šolo dobro spoznala."

„Ti si pa res faca!" je iskreno vzkliknila Klementina.

Odkrito sošolkino občudovanje je Saro dvignilo in hitro je še pojasnila: „Tisti, ki ne vidimo, moramo vsak prostor dobro spoznati, če se želimo v njem sami gibati." Da pa bi podkrepila

svoje besede, je še dodala: „Učilnica je zadnja na desni strani hodnika."

Klementina je pogledala tablico nad vrati omenjene učilnice. Res je bila številka 13. Pritrdila je in vstopili sta.

Ob tem pogovoru je Sara povsem pozabila, da drži v roki belo palico. Nanjo se je spomnila šele, ko sta se ustavili pred šolsko klopjo in jo je Klementina prosila, ali si jo lahko ogleda. Seveda ji jo je rada pokazala. Celo vesela je bila, da se kdo zanima za njen pripomoček.

„Dobra je!" je dejala Klementina, ko je z zaprtimi očmi nekajkrat zamahnila z njo pred seboj.

V trenutku se je okoli Sare in njene palice zbrala skupina sošolcev. Vsi so hoteli palico prijeti v roke in poskusiti z njo hoditi. Navdušeni so ugotavljali, da je to odličen pripomoček za hojo v gneči. Vsi se ti umaknejo, ti pa lahko hodiš kot grof skozi špalir. Hudomušno so se smejali svoji ideji, da je palica lahko nedolžen izgovor za kak udarec po zadnji plati, in podobno.

Sara je bila začudena nad navdušenim sprejemom svojega pripomočka. Namesto da bi jo zafrkavali, se iz nje norčevali, kot si je predstavljala, so jo zdaj občudovali in hvalili tisto, kar je ona tako sovražila. Kar malo zmedena je bila.

Nekdo ji je v roke potisnil zloženo palico in zašepetal: „Prfoks je prišel."

V razredu je za trenutek nastala tišina, nato pa je v prostor zadonel globok glas profesorja matematike. Prav nič prijazen ni bil slišati. Še manj prijazne pa so bile njegove besede. Kako more že prvo uro strašiti z negativnimi ocenami, ko pa ni podal še niti koščka snovi?! Dijaki so pod njegovim mrkim pogledom povešali oči.